

A PROPÒSIT D'UNA CONSULTA SOBRE LA RESTAURACIÓ DE L'ÀNGEL DEL CAMPANAR.

Ferran Sanz Lou

Segurament, el rumor que corre d'instal·lar de nou un àngel-penell al cim del campanar de Sant Antoni Abat, junt al fet d'acomplir-se, l'any passat, el centenari de la restauració de l'anterior àngel, ha mogut a un joier vilanoví a adreçar-se a aquesta publicació per demanar informació sobre aquella restauració, sobre qui la va promoure i el perquè de la mateixa. La resposta no ha estat senzilla, puix la bibliografia local, si bé esmenta el fet, no dedica al tema especial atenció. Ha obligat a consultar la premsa local de l'època que es conserva a la Biblioteca-Museu Balaguer, concretament el *Diario de Villanueva y Geltrú, La Defensa* i els pocs exemplars que en ella resten d'*El Pueblo*. S'ha consultat d'aquestes tres publicacions el període comprés entre el juliol de 1892 i l'abril de 1893, dates d'inici i finalització del procés.

El 1705 el campanar de Sant Antoni Abat fou coronat amb un gran penell en forma d'àngel obra de l'escultor barceloní Miquel Llavinà, que feu el model, i del calderer vilanoví Joan Pau Coca, que, ajudat per Eduard Valls, el materialitzà en coure. També intervingueren el serraller Onofre Valls, el ferrer Silvestre Sala, el mestre de cases Josep Soriano i el pintor Josep Urgellés, que l'embetumà de negre.

Durant més de dos cents anys l'àngel del campanar voleïà senyalant la direcció dels vents que bufen a Vilanova, sent estimbat durant l'última guerra civil. L'àngel, però, ja havia baixat abans, encara que per tornar a pujar. L'11 de gener de 1893 va ser baixat per restaurar-lo i alçat de nou el 4 d'abril del mateix any.

La reparació estava totalment justificada. Tot ell estava cosit a trets per ser blanc preferit de les moltes escopetes i fusells que pul·lulaven per la vila de temps immemorial. A més, tenia el cap esberlat, una cama havia caigut i l'altra, que el sostenia en el cim del campanar, havia quedat enferritjada i no seguia les evolucions del cos quan bufava el vent.

La restauració es costejà per subscripció popular promoguda pel *Dr. Hall-ado* des de les pàgines del *Diario de Villanueva y Geltrú*. El *Dr. Hall-ado*, enigmàtic personatge que es presentava com un vell patrici carregat d'anys i de mals, en realitat era un jove de trenta-sis anys, fill de Teodor Creus Corominas, advocat, ex-secretari de Víctor Balaguer al Ministeri d'Ultramar, reconegut artista i, en aquella època, Jutge municipal de Vilanova i la Geltrú: Manuel Creus Esther.

La idea de restaurar l'àngel del campanar no era nova; dos anys abans ja s'havia promogut, però no obtingué el ressò popular necessari. El segon intent va néixer en circumstàncies més favorables. El campanar de Sant Antoni era notícia a l'estiu de 1892, quan s'inicià la campanya de restauració de l'àngel. Els marmessors de Josep Lluch Torrents havien disposat la construcció d'una gran campana que anomenaren "Josefa", i que tothom aviat va rebatejar amb el nom de *la Lluca*, en memòria de l'insigne patrici. L'interès que despertà i l'enrenou que creà la col·locació de la campana afavorí la campanya en favor de l'àngel.

Reembres, núm. 4. Any 1994. Pàgs. 23-26.

El dia 30 de juliol de 1892, a la redacció del *Diario...* es reuniren un nombrós grup de persones per tal de tirar endavant la iniciativa del *Dr. Hall-ado* i acordaren la formació d'una junta per de portar a terme el projecte de restauració d'àngel i d'una comissió a Barcelona per captar subscriptors vilanovins residents a la capital del Principat. La junta quedà formada de la següent manera: President honorari: L'Alcalde constitucional. President efectiu: Rd. Ramon Garriga, Ecònom de la parròquia de Sant Antoni Abat. Vice-presidents: Teodor Creus i Josep A. Milà, director del *Diario de Villanueva y Geltrú*. Vocals: Joan Galceran, Fèlix Riba Llaverias i un representant de *La Defensa* i un altre d'*El Pueblo*. Tresorers: Lluís G. Espoy i J. Francesc Ricart. Secretaris: Joan Braquer Roger i Fèlix Socias Ferrer. Per a la Comissió de Barcelona es designà a Pau Alegre, Cristòfol Juandó, Bonaventura Pollés Vivó i Josep Font Gumà.

La Junta encarregà a l'arquitecte municipal, Bonaventura Pollés, d'estudiar la manera de baixar l'àngel a terra, per la qual cosa, aquest, projectà una bastimentada que cobria tota la cúpula del campanar. Bastimentada que fou construïda per Joan Vendrell i Valentí Cornet i ben gaudida per molts vilanovins i vilanovines que hi pujaven aprofitant l'ocasió per mirar de més amunt encara la vila i rodals. Un cop a terra, l'àngel fou desat a la casa del gegants i traslladat després al taller de n'Escribà, on fou restaurat. La vestimenta fou daurada i pintades de negre les parts visibles del cos.

El fet tan simple de restaurar el penell del campanar de Sant Antoni no fou tan simple. Des de que sorgí la iniciativa fins que fou col·locat de nou dalt del campanar, l'àngel aixecà una gran polèmica entre el *Diario de Villanueva y Geltrú* i *La Defensa*, tot dividint els vilanovins en dos bàndols irreconciliables. El *Dr. Hall-ado*, en les pàgines del *Diario de Villanueva y Geltrú*, davant la negra imatge de l'àngel del campanar i empès, possiblement, per la seva sensibilitat poètica el volgué immortalitzar amb el nom d'*àngel negre*, la qual cosa no agradà gens als redactors de *La Defensa*, que trobaven el qualificatiu de negre inapropiat, més propi de l'àngel de les tenebres que d'un penell de campanar d'església, tot argumentant, que abans del *Dr. Hall-ado* ningú mai l'havia anomenat així, senzillament era l'Àngel del campanar. La polèmica derivà del nom al color, ja que, precisament, el nom de "negre" venia d'aquest color, del fet d'estar embatumat

de negre; per això *La Defensa* era partidària de daurar l'àngel en contra del parer del *Diario*...

La batalla dialèctica entre aquest dos periòdics, potser per bizantina, una qüestió de "nom", no fou prou ben entesa pels vilanovins. Des d'un principi, en la mateixa Junta, sorgiren diferències, però no pel nom, sinó pel color, diferència que la portà finalment a prendre la salomònica decisió de daurar el vestit i de pintar de negre el cos. De fet, però, només fou el *Dr. Hall-ado* qui defensà l'àngel negre pintat de negre. La resta de polemistes del *Diario*..., malgrat defensar també

aferrissadament el nom d'àngel negre, proposaven altres gammes de colors. Així el *Bachiller en Contra* era partidari de deixar l'àngel sense pintar mostrant el color del coure, argumentant que en un principi el color natural del coure s'apropava prou al daurat que molts demanaven i que amb el pas dels anys bé aniria agafant la tonalitat negre que els altres exigien. Per contra, el *Licenciado Per-dido* advocava per daurar els vestits i pintar de negre la resta per acontentar a tothom, coincidint amb la resolució final. I per arribar al consens necessari es formularen les propostes més

peregrines. *El Sr. Magín* aportava “Una idea salvadora”, proposant una espècie de sufragi universal entre els subscriptors, fent-lo extensiu a les dones, cosa inusitada a l'època, on cada pesseta aportada per la restauració de l'àngel seria igual a un vot. El replicà *Un amigo del Sr. Magín*, defensant que el color definitiu havia de ser segons la voluntat suprema del propi àngel, per la qual cosa proposava de trobar-se tots els interessats un dia determinat a les dotze del migdia al peu del campanar de Sant Antoni, i, segons la direcció que senyalés l'àngel, escollir el color: “*el N., el color negro de betún; el S., el color natural del cobre; el E., el dorado completo de la estatua, y el O., el dorado de las vestiduras y borceguies...*”

Val a dir que *La Defensa* es prengué la qüestió amb més seriositat i mantingué sempre al llarg de tota la polèmica la seva inicial postura: “*¿porqué motivo al angel del campanario se da ahora en llamarle «Angel negro»? ¿Hay tradición ó documento alguno que confirme este nombre?*”. I, consegüentment, prenia partit per daurar l'àngel a fi d'erradicar definitivament el mal nom de “negre”.

La polèmica va agrir-se tant que fins i tot el *Dr. Hall-ado*, des de les pàgines del *Diario...*, va demanar calma a tothom per evitar que “*la sangre llegue al rio*”. Difícilment la Junta podia optar per una decisió diferent a la que va prendre.

El que pot semblar una anècdota més, i fins i tot divertida, de les moltes que s'han viscut a Vilanova, d'innocent no tenia res. La iniciativa de restaurar l'àngel promoguda pel *Dr. Hall-ado* no era en realitat la iniciativa d'un sol home, sinó un projecte molt ben orquestrat d'un sector de la població. Només cal observar que sense més i abans de la constitució de la Junta de restauració aparegué en el *Diario...* una relació de subscriptors, tots de la mateixa mà, del cercle de la tertúlia de la Farmàcia Galceran i de l'entorn de Víctor Balaguer, l'èlit intel·lectual i burgesa que havia protagonitzat els anteriors avenços de Vilanova, el grup que disposava del control del portantveus oficiós de Balaguer, el *Diario ...*; tots, no pas per casualitat, aportaven el mateix, cinc pessetes. Eren els “negristes”, que es procuraren un veritable divertiment, un divertiment que descansava en les tensions i enfrontaments que es vivien en un difícil final de segle, d'un segle que, paradoxalment, havia estat un dels de més esplendor de la història de Vilanova i la Geltrú. Malauradament no es disposa de la bibliografia històrica necessària i suficient per analitzar el rerafons d'aquestes tensions i enfrontaments locals que reflecteix la restauració de l'àngel. Tot i així, l'exposat potser ja és prou per donar la requerida resposta.